Ч. 67 (12.433). Львів, середа 26. березня 1930. Poostowe opiata zaniacono ryczaltem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Бюджетовий прелімінар м. Львова.

Львів, 25. березня 1930.

Львівська Прибічна Рада розпочала працю над бюджетовим прелімінарем міста Львова на рік 1930/31. Адміністративний бюджет доволі високий, сума видатків виносить 27,087.759, приходи 27,089.843, надвишка 2.084 зол. Зі загальної суми видатків іде на загальну адміністрацію, тобто на платні службовиків і на канцелярійні видатки 24,5 проц., на покриття недобору міського закладу чищення міста 4,4%, на сплату довгів 16,6 проц., на удержання публичних доріг і майданів 10,8 проц., на підтримку освіти 5,6 проц., на культурні та мистецькі цілі 5,4 проц., на публичне здоровля 10 проц., на суспільну опіку 8,8 проц., на підтримку промислу і торговлі 2,5 проц.

Для українського громадянства особливо цікаві розділи освіти, культури, мистецтва та суспільної опіки. В розділі освіти немає окремих кредитів на українські цілі або установи з таких кредитів, як прогульки молоді по краю 5.000 зол., вакаційні оселі для шкільної молоді 50.000 зол., підмога загальних приватних шкіл 5.000 зол., курс неграмотних 10.000 зол. Українські установи з цього ледви чи що дістануть. У розділі культури і мистецтва видатки на польські міські театри займають головне місце. В році 1928/29 видано на польські театри 1,330.790 зол., на рік 1930/31 прелімінується 1,119.971 зол. На мистецькі цілі громада теж не щадить грошей. На історичний музей міста Львова у чорній камениці в Ринку призначується 24.463 зол., на Народове Музеум ім. короля Яна III. 66.369 зол., на збірки Болеслава Ожеховіча 20.653 зол., на міську ґалерію творів мистецтва 27.804 зол., на панораму рацлавіцьку 7.324 зол. Але на українські мистецькі цілі не передбачено в бюджеті ніяких підмог. Домагання українських членів Прибічної Ради, щоби були признані підмоги для українського театру в квоті 20.000 зол., а для Національного Музею і для Наукового Товариства ім. Шевченка по 5.000 зол., відкинено голосами господарського клюбу, який у Прибічній Раді заступає політичну лінію Безпартійного Бльоку співпраці з урядом і який у Раді має таку перевагу, що в дійсности про все рішає сам. Вправді у бюджеті находиться позиція 800.000 зол., призначена на культурно-освітні підмоги. Може бути, що й з цієї квоти управа міста — як минулого року — дасть також у цьому році якусь дрібну частину на український театр і на Національний Музей. Але в якому відношенні стоять такі дрібні підмоги до великих сум, призначених на польські культурні та мистецькі цілі. Із суми 80.000 зол. також Т-во Прихильників Освіти моглоб дістати дрібну підмогу, бож для воєвідського комітету допомоги польській академічній молоді прелімінованo у бюджеті 15.000 зол. У розділі суспільної опіки прелімінованo для „руських“ захоронок 7.500 зол., для закладу сиріт СС. Василіянок 4.500 зол., для Українського Т-ва опіки над дітьми 2.800 зол., для інтернату Т-ва „русских“ дам 1.000 зол. Дивоглядні є дві позиції, а саме 1.500 зол. для бурси Народнього Дому і 1.500 зол. для бурси Ставропигійського Інституту. Установи, що є власниками великих міліонових маєтків, дістають підмоги, які в їх бюджетах не можуть мати найменшого значіння. Із загальних кредитів, якими могли би покористуватися також українські установи, слід відмітити у розділі суспільної опіки 58.200 зол., на підмоги для приватних опікунчих установ до розпорядимости магістрату, в розділі публичного здоровля 80.000 зол., як підмога для комітету фізичного виховання і 30.000 зол. на поборювання чахотки, у розділі підтримування промислу і торговлі 20.000 зол. для ремісничих бурс і 22.000 зол. для промислових і торговельних шкіл. Поза тим прелімінованo ще на віднову церкви св. Миколая 5.000 зол. як першу рату конкуренційного податку і 2.000 зол. як підмогу.

Щодо приходів, то місто Львів черпає їх частинно із оплат і податків, частинно із субвенцій і зворотів, далі зі свого майна та з міських закладів і підприємств. Оплати і податки повинні дати громаді 68 проц., субвенції і звороти 11 проц., приходи з громадського майна і з громадських закладів та підприємств 20% загальної суми приходів. З міських закладів і підприємств найкраще розвивається міська електрівня, якої прихід прелімінований у висоті 2,978.390 зол. Цей прихід є доказом, що пороблені в попередніх роках інвестиції починають оплачуватися. Прихід у ґазівні прелімінованo лише у висоті 235.000 зол. Це пояснюється тим, що цей заклад находиться покищо наслідком заведення земного ґазу в переходовій добі. Тому то і знижка ціни ґазу, з якою управа тепер виступає, є невелика, а саме з дотеперішніх 39.5 сот. за м³ ґазу ціна буде знижена на 36, 34, 32 сот. відповідно меншій або більшій скількости місячного зужиття ґазу. Некорисним є фінансовий стан міських електричних шляхів, з яких прихід прелімінованo у смішно малій квоті, бо всього навсього 970 зол. Зглядно малі приходи деяких міських підприємств є частинно наслідком переведеної у липні минулого року після довгих переговорів реґуляції платень міських робітників, що спричинила на бюджетовий рік 1930/31 підвищення видатків на платні у висоті 2,393.711 зол., до чого слід додати вищі видатки на суспільні чинитьби у квоті 350.094 зол.

Виринає питання, чи 27-міліоновий міський бюджет виявиться реальним у добі грошевої скрути і господарської кризи? Можна сумніватися, чи наложені громадою податки та оплати вплинуть у повних квотах до міської каси. Ті сумніви є причиною, чому Управа, на жаль, не могла рішитися на переведення облегчення деяких тягарів, що найбільше дошкулюють населенню. Виїмок зроблено лише щодо водопроводових і каналових оплат, проти яких останніми часами дуже різко виступали власники реальностей. Водопроводні оплати пропонується знизити з 55 сот. на 45 сот. за 1 м³, а каналові оплати зі 40 на 25 проц. водопроводової оплати.

Щодо приходів слід ще замітити, що на приходи з міського майна складається прихід з міських капіталів у квоті 545.947 зол. і прихід із міських будинків у квоті 911.177 зол. Прихід з будинків виказує у порівнанні з бюджетом за 1929/30 р. підвишку у висоті 327.041 зол. тому, що управа міста перевела в осени 1929 р. підвишку чиншів у міських домах, на жаль також у цих домах, які місто побудувало в останніх двох роках на облекшення мешканевої нужди і в яких мешкає переважно убога частина населення.

Зі сказаного бачимо, що економічне положення Львова у 1930/31 господарському році заповідається невесело. Але не зважаючи на те, маґістратські чинники не жалують асиґнувань на добре уфундовані польські культурні, освітні, гуманітарні та інші установи, поминаючи при тім остентаційно анальоґічні українські установи, які жиють виключно з жертвенности українського господарства та не мають ніяких посторонніх підмог. Це, очевидно, треба затягнути до великанського вже реєстру інших фактів, що ілюструють польську політику у відношенні до українського населення і в таких, здавалось би, політично нібито невтральних установах як самоврядування.

Польсько-німецький торговельний договір і наше господарське життя.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 22. березня 1930.

Коли найповажніші польські й німецькі економісти, фаховці у митних справах та знавці економічної статистики, у своїх — чи то оптимістичних чи песимістичних — пророцтвах на тему наслідків польсько-німецької торговельної умови з дня 17. березня оперують таки лише загальниками, то тим паче не лицює підписаному ляїкові предсказувати авторитативним тоном речі, які виявить лише практика будуччини. Тому й у вчорашніх наших міркуваннях про започаткування нового етапу у польсько-німецьких торговельних взаєминах, ми обмежилися до підкреслення двох найосновніших правд останньої митної війни: 1) що ця війна принесла Польщі **величезні користи** і 2) що неможливо було зберігати на вічність **«штучну й ненормальну конюктуру для польського промислу,** процвітаючого завдяки насильному стриманню німецького промислового імпорту **і кредитовим протекціонізмом** та **коштом хліборобства,** здушеного німецькими баріерами. Однак нині хочемо звернути увагу на один момент, зазначений уже наприкінці попередніх міркувань, при реферуванні захоплення Фердинанда Цвайга: на момент **політичної натури.**

Що політика й економіка це сіямські сестри, нероздільно з собою зрослі, це така аксіома, яку незручно навіть пригадувати. Однак наші сусіди у поглядах на взаємну залежність політики й економіки виявляють питоменні риси своєї вдачі й ментальности: легкодушности й поверховности, імпульсивности — соломяного вогню та подиву гідного браку льоґіки. І так напр. від 4-ох літ ми є свідками, як не береться під увагу, що політичні відносини жахливо відбиваються на економічній ситуації, і з якою насолодою тримається державу і світ перед постійною перспективою нових політичних потрясень, легковажучи собі факт, що цієї одної роскішної перспективи досить для залякання усього господарського життя. Люди думають, що досить зовнішнього вигляду („позорув“) сильної влади, аби закордонні і краєві капіталісти, купці і промисловці, набрали довіря до влади і пануючого устрою, і так само досить зовнішнього виду („позорув“) парляментаризму, аби всі ті чинники економічного життя повірили в стабілізацію леґальних умов. Знову на прикладі останнього польсько-німецького торговельного договору бачимо іншу калькуляцію, але оперту на тих самих умовних і душевних основах: треба викликати в світі враження повного замирення з німцями, а тоді **широкою течією приплине до Польщі закордонний капітал!** Ось де собака зарита! Ось яка головна ціль нинішнього „господарського мира“ з Німеччиною, бажання **політичного** ефекту назовні було безумовно одним із дуже поважних, якщо не головних товчків, що підштовхнули польську сторону до підписання з німцями торговельної умови.

Поскільки рахування на психольоґічний ефект серед кол закордонної фінансіери можна би ще назвати проявом до деякої міри здорової економічної політики, то до цілком іншої

категорії, до категорії закулісових суто полі-
тичних комбінацій належить підготовлювання
нового укладу політичних сил у середній і схід-
ній Европі, підготовлювання його окружним
шляхом „аполітичних“ умов. На цю сторінку
ми звертали увагу при нагоді обговорювання
г. зв. ліквідаційної умови з дня 31. жовтня 1929
р., — звертали тоді увагу на зріст впливів ні-
мецького посла у Варшаві п. Раушера, рішучо-
го політичного польонофіла, на цілу німецьку
закордонну політику і висловлювали сумнів, чи
умови, які нібп кінчають господарську війну
поміж Польщею і Німеччиною, не розпочатко-
вують велику політичну гру. Колишні наші по-
гляди на цю справу ні на одну йоту не зміни-
лися.

Чи Польща справді скористає на торговель-
кому договорі з Німеччиною — на доплив ка-
піталізму, на оживленні торгівлі, на експорті
вугілля і хліборобських продуктів, на нормалі-
зації промислу; чи може чужинецький капітал
не буде квапитися і підожде, поки поява німець-
кого конкурента на внутрішньому польському
ринку ще збільшить нинішню господарську крі-
зу, довівши цілі галузи нового польського про-
мислу до занепаду (в першу чергу технічний
і хемічний промисл) і збільшивши безробіття;
чи брак нової і твердої митної тарифи у дого-
ворі не дозволить німцям загородитись перед
надмірним імпортом з Польщі; чи чужинецький
транзит через Німеччину не загрозить Гдині —
всі ці і чимало інших питань, на відповідь яких
треба терпеливо ждати. Але покищо нам, у-
країнцям, треба мерщій новостворену ситуацію
використовувати, пантруючи теж, щоби при
підготовці реалізації договору на будуче не
прийнялася система — тенденційного покрив-
джування нас. Наприклад: в умові устійнено
контингент експорту свиней; у Польщі спеці-
яльними привілеями обдаровано т. зв. свин-
ський синдикат; виринає побоювання: з яких
земель Польщі та в який спосіб свинський син-
дикат буде збирати 200—350.000 призначених
щорічно для експорту свиней? Або експорт де-
рева: чи він далі відбуватись буде при немило-
сердному винищуванні державних лісів (Карпа-
ти), чи може ця грабіжнича господарка буде
загнуздана, а до експорту будуть допущені та-
кож наші приватні власники невеликих лісових
обектів при забезпеченні їм бодай мінімальної
гарантії збуту.

На превеликий жаль, до нинішнього дня
лема у нас економічної статистики: статистики
рільної продукції, консумції і надвишок, дарма,
що в польських статистичних матеріялах нахо-
диться велика сила матеріялу, що відноситься
до українських земель в Польщі. На превеликий
жаль, найбільш покликана для цього інститу-
ція, яка могла би ці сирі статистичні матеріяли
науково оброблювати і віддавати величезну
прислугу нашим господарським установам та
цілому українському економічному життю —
„Наукове Т-во ім. Шевченка“ — все ще воліє
постачати свойому народові „Причинки для
причинків“, ніж наукову літературу, яка мала
би якийсь звязок з життям. Та не вважаючи на
цей брак української сучасної економічної ста-
тистики, всім відомо, що в продукції жита,
ячменю, яєць, хмелю, піря, пуху, лену, щітини,
масла — українські землі займають у Польщі
поважне місце. Але ми могли би бути зацікав-
лені в експорті не лише хліборобських сирівців.
Відкриваються перспективи упромисловлення
рільництва, яке може стати атракційною силою
для німецького капіталу: є у нас гарне підсоння,
є ґрунт, є дешеві робочі руки, потрібний від-
носно малий капітал і запевнений ринок збуту.
Але може теж повстати деяка небезпека, звя-
зана з напором німецького краму (хлібороб-
ських машин!), який при нинішній гострій еко-
номічній кризі в Німеччині, буде всіми можливи-
ми способами шукати собі консумента. Отож
наші хліборобські організації з усіма взагалі
економічними установами могли би взяти на
себе ролю не лише відповідальних контрольо-
рів продукції та посередників збуту, але реґуля-
торів обережної консумції.

І. Кедрин.

Конґрес Лейбур Парті.

У Льондоні почався конґрес Лейбур Парті у справі безробіття. Перші дні нарад були такі бурхливі, що засідання треба було перервати. Гендерсон накликав до збільшення партійної дисципліни. Більшість промовців висловлювалось, що безробіття є головною причиною із роботи уряду та партії.

Деякі бесідники обстоюють думку, що Лейбур Парті повинна створити коаліцію із лібералами для переведення закону про свободу торговлі.

В Індії неспокійно.

В Калькуті була нова сутичка поліції з індійськими націоналістами, які напали на вязницю і намагалися визволити кількох вязнів. Націоналісти кидали на поліцію камінням і поранили кілька осіб. Поліція арештувала 14 індійців.

ЗА ОКЕАНОМ.

Протести канадійських українців.

На вічу в Вінніпеґу, Манітоба (Канада), ухвалили тамошні українці протест проти національних і релігійних переслідувань на Україні. Протест вислали до премієра Канади Мекензі Кінга, премієра Англії Мекдональда, до Ліги Народів і до більшовицького амбасадора в Льондоні Сокольнікова. — Подібні протести ухвалено й на вічах в інших місцевостях Канади.

Промова канадійського англійця на українському святі.

В суботу, 22. лютого, відбувся в Інституті „Просвіта“ в Вінніпеґу святочний концерт у память проголошення незалежности України і соборности всіх українських земель. Концерт пройшов з гарним успіхом при тисячному зборі публики. На концерті виступив із промовою від англійського громадянства капітан Морлі з 1-шого баталіону вінніпеґських ґренадирів. Він висловив свої симпатії до справи української державности і перейшов до справ канадійсько-українського громадянства та завізвав батьків до організації молоді в скавти (пласт), а старшу молодь до вступу в канадійську міліцію, щоб на випадок потреби українці вміли боронити свою нову вітчину Канаду, свою релігію і свою родину від усяких ворожих замахів. Далі згадав і про злочинну діяльність аґентури московського комунізму в Канаді, кажучи, що канадійська влада дає комуністам повну свободу рухів у Канаді тому, бо надіється, що маючи ту свободу, вони врешті самі собі голову скрутять. Музикально-вокальною частиною вечора проводив проф. Евген Турула.

Український дім на Мейн ст. у Вінніпеґу.

При великій вулиці Мейн ст. у Вінніпеґу купило тамошне українське товариство „Провидіння“ свою каменицю. Канадійське Т-во „Провидіння“ це торговельна спілка, яка продає церковні речі. Кажуть, що це перша українська камениця на Мейн ст. у Вінніпеґу.

Коцай таки на першому місці.

Юрко Коцай, плавець Рутґерс Каледж, родом українець, знову придбав собі нові здобутки у пливанні на недавніх змаганнях за почесне місце в „Міжколеґіяльному Т-ві Плавців“. Найновіша його побіда зазначилась перепливненням 100-ліктевого простору протягом 52 і 4/5 секунд і 50-ліктевого простору протягом 23 і 9/10 секунд.

ФРАНЧЕСКО ДАЛЬ АНГАРО.

Пошлюбна подорож.

(Продовження.)

Тимчасом оба пароплави зближалися до себе, „Шарльмань“ незвичайно швидко, тамтой так дуже помалу, що легко можна було догадатися, що мусів бути ушкоджений, або мав зіпсуту машину й тому не міг швидко плисти. То був „Ірондель“, що перед двома днями виплив в Марселлі до нової французької кольонії зі спішними листами від свого уряду для Альжиру. Але тому, що хотів надто приспішити подорож, а недобре оцінював силу своїх машин, ліва машина зіпсувалася й він мусів зректися її помочі та кульгаво посувався до мети більше при помочі вітрил, ніж вугілля. Його також захопив сильний вітер тої ночі й капітан передбачуючи, що його подорож не буде зовсім певна й так швидка, як цього вимагало його завдання, вижидав лише хвилини, щоби стрінути якийсь пароплав під подібним прапором і приказати йому в імені цісаря перебрати його припоручення й негайно передати їх в Альжирі замісць нього. Це завдання доля призначила саме пароплавові „Шарльмань“.

Після довшої наради, оба капітани рішили зробити так: „Ірондель“ має перебрати на свій чердак подорожніх зі „Шарльманя“ і довезти їх якнайкраще до Ліворно, а цей разом з урядовим послом і відповідними листами, перебравши від нього також потрібні запаси поживи, має негайно поплисти до Африки.

Можете собі уявити, як подорожні зі „Шарльмань“ протестували проти такого рішення! Всі були вже подразнені нічною бурею, а тепер мали зріктися свого права й всісти на ушкоджений корабель та певно наразитися на нове проганяння часу, а може навіть і на нові небезпеки, — й це все лише тому, щоби зробити приємність якомусь чужинцеві й чужій державі, що супроти неї не мали ніяких обовязків. Передовсім Клявдіна тим дуже зажурилася й, відгребуючи ціле своє знання французщини, почала горлати проти самоволі й нечуваної нахабности. Але її крик був голосом серед пустині. Моряки, не зважаючи на їхні балачки перевозили з другого корабля на чердак „Шарльмань“ вугілля й запаси поживи та вижидали подорожніх, щоб їх перевезти на „Ірондель“.

Коли побачили, що протести нічого не помагають, після короткої наради всі відмовилися туди йти. Були готові вже радше відбути подорож до Альжиру, але на безпечнім кораблі, чим виставитися на можливість нових небезпек на „Ірондель“, бо не знали, наскільки вогонь чи море ушкодило той корабель. Крім кількох купців, які конечно мусіли бути в Ліворно, всі інші, як сказано, товаришили послові до Африки. Між ними Клявдіна, що наслідком того припадку попала між два протилежні почування. З одної сторони, заохочена новою справою, радо уявила собі можливі небезпеки й пригоди майбутньої подорожі, з другої сторони не могла вспокоїтися з приводу прикрости, яку завдасть Джорджові. Але цьому можна було легко зарадити листом, що його написала в одній хвилині й передала капітанові „Ірондель“, котрий ввічливо зобовязався доручити його на чердак „Данта“, як лише причалить до берега. В тім листі було написано:

„Мій любий Джорджо! Маю лише дві хвилині на те, щоби просити в тебе вибачення за свою жіночу примху, яка нас так розлучила. Від інших довідаєшся, з якої причини мушу поїхати до Африки. Не знаю, як довго буду мусіти лишитись в Альжирі, вижидаючи корабля до Ліворно або Ґенуї. Найкраще було би, якби ти туди приїхав до мене, й так оглянемо разом той урожайний надморський край, що вже став гніздом варварів, а такий славний з оповідань про пригоди на морі. Відважно! Коли ми вже почали танцювати, то танцюймо! Хоч як страшно я зажурена розстанням з тобою, то все таки мушу благословити Провидіння, яке такими дивними дорогами проявляє ласку для мого замилування. Очікую тебе в Константині...*) але, очевидно, не під шатром Абд-ель-Кадера.

Твоя Клявдіна“.

6. Піжмурки.

Також і „Дант“ стрінувся зі сильним вітром, але тому, що його провадив капітан більше обізнаний з цим морем і що корабель був відповідніше збудований і міг опертися бурі, чи може тому, що (як це твердив Джорджо) його хоронило імя й повага першого італійського поета, він краще задержав свій напрям і не віддалився від нього настільки, як його гордий суперник. Другого дня в полудне доплив уже до пристані та привитав Ліворно, коли ще не було жадної вістки про „Шарльманя“ ані про той другий корабель. Джорджо почав уже хвилюватися, — як це врештою можете собі самі уявити.

Викинений зі свого спокійного життя в чужий для нього край, — бо молодцеві з його вдачею проїхати шматок моря видавалося вже величезним простором, маючи не багато грошей в кишені, бо головний капітал, призначений на ту подорож, лишився на покладі „Шарльмань“, — без знайомих, без поручаючого чи кредитового листа, без дружини, яка при всяких своїх примхах була (як то й повинно бути) його найцінніщим скарбом, — втомлений бурхливою нічю, неспокійний за її долю, — при цьому всьому можете собі уявити, в якому стані проходжувався він по мольо Ліворна, вижидаючи приїзду бажаного пароплава.

Чекає, чекає, а та сподівана смуга диму не хоче появлятися на овиді. Розпитував по всіх кораблях, що від часу до часу причалювали до берега, але ніхто нічого не знав. Вкінці під вечір довідався, що видно якийсь французький пароплав, що мабуть був ушкоджений і тому прибуде хіба пізно вночі. Він уже навіть не сумнівався, що то певно той, де була Клявдіна. Але тому, що був страшно втомлений і погодився з думкою, що побачиться з нею щойно другого дня ранком, пішов спати.

Не скажу вам, чи спав, чи не спав, чи може снилися йому бурі, розбиття, пірати Але вночі скочив з ліжка на рівні ноги й хутко пішов до пристані. Тут мусів довідатися, що той французький пароплав, то зовсім не був „Шарльмань“, лише „Ірондель“. Тому, що та переміна видалася йому підозрілою, вступив прямо на поклад у надії віднайти тут свою примховату „половицю“. Тимчасом найшов тут лише листа, — той лист, що ви читали вже, незвичайно лякопічний лист, який запрошував його до Африки так, начеб Африка була яких кілька кільометрів звідсіля, начеб тут діло йшло про маленьку прогульку вздовж Рівєри.

(Докінчення буде.)

*) Місточко в Альжирі.

На шкільні теми.

Статистика іспитів в Польщі.

за 1927/28 р. виказує 13.530 (1921 було всего 7.381). Найбільш було гуманістичних матур, бо 8.408, потім математ.-природ. 2487, давних клясичних 1.529, нових кляс. 1.010, неогуманістичних 41, торговельних 2, ліцеальних 31.

Після віроісповідань було 9.150 римо-кат., 3.118 жидів, 689 (всего шістьсотвісімдесятьдевять!) греко-кат. Якби навіть усіх греко-кат. і православних зачислити до українців то не вийде навіть девятьсоток на вище 13 тисяч матуристів, що не стоїть у ніякім відношенні до загального числа нашого населення під Польщею.

Шкільна реформа в Польщі.

Міністерство освіти оголосило проекти програмів навчання в V—VII. кл. всенародньої і I—III. кл. середньої загально-освітньої школи. Тепер їх передискутовують педагогічні круги і польські учительські організації для предложення опінії міністерству. Думаємо, що і наші учительські установи повинні сказати своє слово в цій справі. Ми заковязали в старих взірцях клясичної гімназії та можемо лишитись позаду.

Десятиліття польського шкільництва в Латвії.

Поляки, що за Росії не мали в Латвії ані одної школи, мають тепер понад 30 всенародніх і 3 середні школи. Польське шкільництво має свою автономію і окремий виділ в міністерстві освіти. Поляки жалуються, що уряд Латвії закладає тепер польсько-лотишські школи і краще їх виновує, чим польські, щоби до них перетягнути польську молодь, та що нема учительської семинарії, а в спроваджуванні кваліфікованих учителів з Польщі перешкоджає вимога лотишського горожанства. Слід додати, що число поляків у Латвії виносить 83.000 — на загальне число населення 1,871.000 після польської статистики (Воисовіч: „Сьвят в цифрах“). Коментарі зайві.

Річна бібліотекарська школа

при бібліотеці м. Варшави має за ціль підготовити самостійних організаторів прилюдних бібліотек загальних, мандрівних, шкільних і пр. з узглядненням вимогів міських і сільських самоврядувань. Приймається абсольвентів середніх шкіл, а також на основі вступного іспиту у віці 20—35 літ. Вписове в 4 ратах 100 зол. річно. Наука тріває 1.440 годин у році, а того 180 теоретичних, 360 семинарі, а 900 год. практики. Наука тревае від 16. вересня до 30. червня.

Зїзд польського вчительства у Франції.

В Ліль, яке польська преса зве столицею польської еміграції у Франції, відбувся зїзд учительства, що працює на еміграції, при участи 72 осіб з поміж учителів, гостей і представників уряду. Зїзд займався справами виховання польської молоді на еміграції. Висказано опінію, що опіка над молодю є недостаточна і що будучність молодого покоління польського у Франції є під знаком запиту.

Процес „Спілки Визволення України“.

РАДІОЗВІДОМЛЕННЯ З ДНЯ 23. III. Ц. Р.

Зізнання обвинувачених Дурдуківського, Гребенецького і Токаревської.

В неділю після 4. год. пополудні докінчував свої зізнання професор Дурдуківський. але він дуже скоро заявив, що чується втомлений дводневними зізнаннями і попросив перерви. Після нього зізнавав учитель географії Гребенецький. В'н признається, що належав до СВУ., брав участь у нарадах, але його робота обмежувалася до виховання шкільної молоді в національному дусі. Викладаючи ґеґрафію, він не завжди виконував накази й директиви радвлади, та не придержувався ідей інтернаціоналізму. Признається, що СВУ прямувала до незалежної України, обстоювала принціп приватної власности і націоналізму, але він у 1927 р. усунувся від праці СВУ., не належав до жадної партії. До СВУ перед 1927 роком наблизився не з політичних, але національно-культурних причин.

Виявляється довша дискусія про „контрреволюційну“ роботу обвинуваченого серед молоді і оборонець Ковалевська намагається вияснити, що вся ця „контрреволюція на фронті шкільництва“ зводилась до того, що обвинувачені все погоджувались і з реформами педаґоґічних методів навчання і зі системою радянського шкільництва. Єфремов, запитаний обор. Ковалевською признається, що його невдоволяла система радянського шкільництва і він обстоював думку, що треба зберегти середні 8 класові школи й університети, бо теперішні радянські семилітні не підготовляють молоді як слід до студій у високих школах. Голова суду ставить питання Дурдуківському, як він уявляє собі ролю Гермайзе у школі і які були відносини між Гермайзе і Дурдуківським у школі. Дурдуківський пригадує собі, що нераз він дуже тривожився і хвилювався, що частина шкільної молоді переходить від націоналістичних гуртків під впливи комуністів, а Гермайзе з філософічним спокоєм потішав: „Нічого, все це нормальне явище, диференціяція всюди є, мусить бути і в нас, не хвилюйтесь“. Це явище мучило Дурдуківського, а Гермайзе усміхався і вірив в остаточну перемогу національних елементів у школі.

Голова суду: Чи молоді письменники часто бували в домі Старицької і хто саме?

Дурдуківський: Я стрічав там Івченка і Могилянського.

Голова суду: Чи на засіданнях СВУ була часто Старицька-Черняхівська?

Дурдуківський: Я не тямлю, бо я на засідання СВУ майже не ходив.

Голова суду: Алеж обвинувачений Єфремов зізнав, що 16 засідань СВУ було у помешканні Дурдуківського.

Дурдуківський: Президія СВУ щораз більше тратила впливи і вся робота спадала на окремі секції та гуртки, засідання відбувалися часом тільки у присутности 3 членів і я не завжди бував.

Оборонець Черняхівської: Хто був на тім засіданні, коли говорилось про терор?

Дурдуківський: Я не тямлю, але цеж були тільки теоретичні балачки, хоч очевидно, слово „теоретичні“ звучить для суду погано. Говорилось, що повстання проти большовиків вибухне 1930 або 1931 року, говорилось, що опозиція троцькістів загрожує українському національному життю ще більше, як колись...

Голова суду: Горожанине Єфремов, чи в школі серед молоді ширились думки про повстання?

Єфремов: Не говорилось, а часто ми ставились неґативно до думки про повстання, бо вважали його передвчасним і не думали зайво наражувати життя людей.

Обвинувачена Токаревська зізнає, що вона була колись членом марксівського гуртка в Києві, працювала серед студентства, від 1917 року не брала ніякої участи в політичному життю. До СВУ вступила тому, що мала там знайомих, з якими її лучили особисті звязки. Члени СВУ сходились часто тільки, щоби поспівати пісень, послухати музики, а часом тільки були антирадянські розмови. Говорилось, що треба обєднати національні сили для культурної праці, берегти школу в дусі національного виховання, приготовляти в школі борців за незалежну Україну. Обвинувачена не бачила в роботі СВУ нічого політичного, думала навіть, що СВУ це за шумна назва, вона не знала, що це орґанізація, яка має філії в цілім краю, а вірила, що має до діла тільки з товариським гуртком учительства.

Голова суду: А говорилось про інтервенцію?

Токаревська: Говорилось, що інтервенція є можлива, в нас були симпатії до Німеччини.

Голова суду: Словом, хай буде хто хоче, тільки не большовики. Ви особисто дуже ненавиділи большовиків?

Токаревська: Це залежить коли. Якби ви так спитали мене 1928 року..

Голова суду: На жаль, ми вас арештували аж 1929 р. і не могли вас спитати раніш. (На салі сміх комуністів).

Оборонець Ковалевська: Скажіть, будь ласка, як це сталось, що ви, колишня марксистка, наблизились до СВУ?

Токаревська: У мене не було цілкого марксівського світогляду, врештою я довгі літа жила з далека від політичного життя, а Дурдуківський був для мене таким авторітетом, що я пішла його слідами. А Дурдуківський був такий невдоволений всім тим, що комуністи робили в школі, що навіть хотів покинути школу, особливо тоді, як комуністи почали вимагати антирелігійного виховання молоді. Загалом у школі всеж панував національний дух. Дурдуківський приймав учителів тільки тих, про яких було відомо, що це „своя людина“ українець ще перед 1917 року і самостійник. Так само приймалось учнів тільки тих, які були „свої“ українці. Токаревська навіть дивувалась, що на очах комуністів розвивається така націоналістична школа.

Голова суду: Ви говорили в школі, що Україна в радянськім Союзі майже не має ніякої державної самостійности?

Токаревська: Говорилося нераз, що Москва тільки вивозить все з України, а нам це дає нічого, що наші права обмежуються.

Голова суду: А ви збирали гроші на памятник Петлюри?

Токаревська: Я не збирала, але як збирали, то я дала карбованець.

Голова суду: А хто перевозив гроші за кордон?

Токаревська: Я не знаю.

Голова суду: Громадянин Єфремов, може ви знаєте?

Єфремов: Ні, я не знаю. Мені навіть не було відомо, що збирались гроші на памятник Петлюри.

Голова суду: Бачите, яка у вас в СВУ погана дисципліна: збирали гроші на памятник, а вас не повідомили. А чи на сходинах читалось вірш про Петлюру?

Токаревська: Щось читалось, але змісту я не тямлю, зміст був антирадянський.

Голова суду: Громадянине Дурдуківський! Чому ви хотіли покинути школу?

Дурдуківський: Я не міг достосуватися до вимог радвлади в школі, тому хотів уступити місце тим молодим учителям, що лекше приноровлюються до радянської сучасности.

Голова суду: Від коли ви знаєте Чехівського і що знаєте про нього, як соціяліста.

Дурдуківський: Чехівського знаю з дитинства. Він став українцем аж на університеті. Мене вражало його марксівське доктринерство та утопічна сліпа віра в Маркса.

Голова суду: Чи він тоді обєднував Христа з Марксом?

Дурдуківський: Перед революцією ні, а по революції я почув, що Чехівський говорить промови, в яких хоче помирити християнізм із соціялізмом.

З політичного життя.

— Віче УНДО в Тернополі. —

В середу, 12. березня ц. р. відбулося в Тернополі величаве віче, скликане Повітовим Народнім Комітетом УНДО, на котрому мали реферувати посли д-р Степан Баран, о. Леотій Куницький і Антін Кунько та сенатор Микола Кузьмин. На вічу явилися тільки посли о. Куницький і Кунько, бо посол д-р Баран мусів остати у Варшаві, де саме радила тоді соймова комісія земельних реформ, до якої він належить і де треба було тоді боронити наше селянство перед новими кольонізаційними проектами. Таксамо не прибув на віче і сенатор Кузьмин, бо того дня було якраз засідання сенату.

Велика саля Міщанського Братства, ґалерія, естрада, всі коридори та сходи і подвіря були так набиті масами українських селян і селянок не тільки з тернопільського, але й з кількох сусідніх повітів, що до салі яким чином не можна було дістатися; а до того величезні товпи народу стояли ще й на вулиці перед будинком Міщанського Братства. Присутніх на вічу було понад дві тисячі селян і селянок, а що найменше така сама скількість відійшла з нічим, не могучи діпхатися навіть на подвіря. Такого масового українського віча не було ще в Тернополі за польських часів і всюди було слідне велике заінтересування нашого селянства політичними справами і працею наших послів та сенаторів з УНДО.

На вічу про господарські і податкові справи та про державний бюджет реферував пос. Антін Кунько і в приступний спосіб на основі цифр виказував покривдження нашого народу. Опісля о. пос. Леотій Куницький реферував про політичні справи, про діяльність Української Парляментарної Репрезентації та про цю боротьбу, яку вона мусить зводити у Варшаві в обороні життєвих інтересів українського народу.

Віче пройшло з незвичайним успіхом і зібране на вічу селянство висказало одноголосно повне довіря і признання для Української Парляментарної Репрезентації, доказуючи таким чином, що наш нарід цілою лавою стоїть за нею.

Заклик Мусолінія.

З нагоди роковин заснування фашистівських боєвих орґанізацій, Мусоліні видав заклик, у якому між іншим заявляє:

„Чорні сорочки всеї Італії! З гордістю згадуємо день, коли засновано перші боєві орґанізації. З наших рядів не один згинув у боротьбі за побіду фашизму. Ті, що залишились при життю, готові згинути за фашизм, коли цього буде треба. Ми, фашисти, концентруємо свою енергію на будуччину, а коли оглядаємося назад, то тільки на те, щоби переконатись, скільки з наших ідей зреалізовано і скільки треба здійснити. Ми вже побороли тисячі перешкод, а ще більші перешкоди лежать перед нами, але ми віримо, що ідея фашизму, — обєднання італійського народу в одну нерозривну силу, буде здійснена. На кожний удар з якого небудь боку, ми відповідатимемо ударом, і надалі будемо вірні тим кличам, з якими ми виступили на арену історії“.

Довкола кризи польського уряду.

Марш. Дашинський нетерпеливиться.

(ік) Сьогодні марш. Дашинський звернувся до марш. Шиманського з запитом, коли думає скласти уряд. Марш. Шиманський відповів, що в четвер. Цей запит стоїть у звязку з питанням терміну скликання сойму. Марш. Дашинський все таки хотів би оминути заповідженої клюбом ББ обструкції, яка в нинішніх умовинах може приняти ріжні наслідки.

Кінець розмов.

(ік) Сьогодні остаточно марш. Шиманський покінчив свої розмови зі всіми польськими клюбами. Навпослідок марш. Шиманський приняв представників таких впливових груп, як напр. Сегейда і Богуславський, що виступили як представники православних в ББ.

Декларації клюбів перед марш. Шиманським.

(ік) Після закінчення всіх розмов секретаріят марш. Шиманського оголосив всі письменні декларації, які склали на його руки всі клюби, котрі були ним приняті.

Декларація ББ. заявляє, що клюб ББ. не вірить у можливість створення кабінету, який міг би співпрацювати зі соймом. Не вірить у добру волю опозиції для співпраці і стабілізації відносин. Дальша частина декларації повторяє відомі демагогічні обвинувачення під адресою опозиції. Застерігається, що будучий уряд мусить бути зовсім незалежний від політичних партій.

Декларація Центроліву себто ППС., Визволення, Строн. Хлопського, Пяста, ХД. і НПР. вичисляє 6 кардинальних точок, яких мусить триматися новий уряд. Остаточно всі виводи зводяться до конклюзії, що зміна системи правління є безумовною, державною конечністю і що зміни системи правління домагається рішучо громадянство, якого представником є сойм. Своє відношення до уряду Центролів узалежнює від зрозуміння урядом господарських і політичних потреб краю по лінії вимог декларації.

Ендеція заявляє найщиріше, що тривання правління, опертого ніби на конституційних приписах, в справді на правлінню міністра військових справ Пілсудського, як рішаючого чинника, наражає державу на щораз більший розстрій і що усунення цеї своєрідної диктатури є необхідною умовою уздоровлення відносин у державі.

Німці у своїй заяві підчеркнули, що вони не причинилися до упадку уряду п. Бартеля і запевнили марш. Шиманського, що він може найти опертя у німецького клюбу, коли створить уряд, який буде пильнувати правосуддя.

Жиди вичислили подрібно всі свої вимоги.

Декларація Українського Клюбу.

(ік) Українська декларація покривається з оголошеними тому два дні інформаціями. Деякі відхилення повстали тому, що декларація оголошена нині марш. Шиманським була йому передана на письмі на другий день після розмови, а попередні інформації торкалися устної розмови з ним. Починається декларація заявою, що Український Клюб стоїть на становищі, що змагання українського народу до самоокрес-ления є цілком природним явищем і кінчиться декларація вимогою правосуддя, себто точного приноровлювання обовязуючих законів і трактування українського населення однаково з населенням польським.

Виборчі розправи.

(ік) Сьогодні Найвищий Суд розглядав протести з 58. округи — Кремінець-Дубно-Здолбунів. Було 13 протестів виборців листи 18, 8 і 22. В імени протестуючих виступали посли д-р Блажкевич і Чучмай. Протестів листи ч. 22. ніхто не боронив. Суд рішив переслухати свідків. Як відомо з кремінецької округи вийшло трьох послів ББ. в тому числі Богуславський, один радикал, пос. Жук і один Сельроб-правиця — Чучмай. На нинішньому засіданні уневажнено також мандат комуніста Шпіцберґа, який був засуджений на 6 літ тяжкої вязниці. Найближча виборча розправа відбудеться 31. ц. м. над виборами в станиславівській окрузі, так до сойму, як і сенату. Того дня оголосять також присуд у справі заквестіоновання четвертого мандату ББ. і евентуально признання його 18-ці. 7. квітня буде розправа що до виборів в окрузі Свенцяни, з якого вийшло трьох білоруських послів з 18-тки, 14. квітня відбудеться розправа в справі виборів у Ковлі. Протестів що до тих виборів вплинуло богато, однак Найвищий Суд допустив лише протести 18-ки і 8-ки. В тому дні будуть розглядати також виборчі скарги з округи Новгородка. 28. квітня будуть розглядати виборчі протести львівського повіту, в якому в міжчасі переслухано свідків.

Бораг і Сталін.

Як відомо, амер. сенатор Бораг вставився за жидівськими рабінами з Минська (столиці Радянської Білоруси). Він телеграфував до радянського уряду в Москві й одержав відповідь, що 11 рабінів уже на волі, а трьох ще будуть судити, одначе їм не грозить смерть.

Але телеграми з Вашинґтону кажуть, що сенатор Бораг звертався до Москви не лише у справі рабінів, а також і в далеко важніших справах. А саме кажуть, що він звернувся до диктатора Сталіна з порадою, щоб покинув війну проти селян на Україні і Білоруси. Може навіть сказав сенатор Бораг, що цю війну хотять деякі держави використати як притоку до війни проти Радянського Союзу.

Чи послухав Сталін і цеї другої ради Борага, невідомо. Були, правда, чутки, що Сталін приказав злагіднити дещо курс в напрямі негайної колективізації індивідуальних селянських господарств, але більшовицька практика цьому перечить, як про це свідчать хочби дописи з над Збруча, що їх ми в останніх часах дістаємо і містимо в „Ділі". Щодо рабінів, то Сталін уступив, бо це остаточно прийшло йому легко, але щодо колективізації, то відворот для комуністів дуже тяжкий.

Що є зі Сталіном?

З Риги повідомляють, що Сталін нервово занедужав і лежить у домі для умово хорих у Горках під Москвою. Права опозиція висуває на місце Сталіна Бухаріна. Сталін мав би виїхати на Кавказ.

Відкликаний конґрес і вибори в СРСР.

Зїзд комуністичної партії СРСР відложено під натиском Сталіна на необмежений час. Зїзд мав відбутися 15. травня 1930. Відложено теж до 1. жовтня вибори до рад у цілому СРСР.

Замах божевільного на лікаря.

У VI. комісаріяті львівської поліції зголосився 32-літній Фінкельс, власник складу дров при вул. Зеленій ч. 79., та сказав, що перед хвилею вистрілив тричі з револьверу до відомого лікаря нервових недуг д-ра Світальського при вул. Пілсудського ч. 11. у його кабінеті. Поліція після переведеного слідства переконалася, що дійсно в мешканні згад. лікаря віддано три стріли, з яких один легко зранив д-ра Світальського у рамя, другий застряг у стіні, а третій пробив вікно. Фінкельс зізнав, що тому 6 літ лічився у д-ра Світальського на нерв. недугу, а потім у двох інших лікарів. Йому не покращало, він попав в епілепсію й постановив налякати д-ра Світальського, а потім іще й двох інших лікарів. Стверджено, що Фінкельс умово хорий. Його відставили до сл. судді з предложенням відставити його на Кульпарків, як небезпечного для окруження.

З судової салі.

Майор Рильський перед перемиським судом.

Доказове поступовання в розправі майора Рильського скінчиться мабуть 28. березня. Опісля промовлятиме прок. Прохаска; його промова потреває з 20 годин. А що прокураторові відповідатиме обор. Рильського д-р Ляндав, а йому оборона пошкодованої, то всі промови потревають з 5 днів. Тому кінець розправи припаде десь з кінцем найбл. тижня.

У понеділок зізнавав свідок парубок Удала. Він критичного дня пас коні, а що один кінь пішов у бураки сів на другого коня, щоби зігнати зі шкоди тамтого. Тоді почув один стріл, потім другий і третій. Думав, що то Рильський стріляє на ворони. Щоби майор його не бачив, поклався на землі, бо їхати на коні майор гостро заборонив. Опісля пішов у стайню й там йому сказали, що пані застрілилася. За хвилю прийшов майор і закликав його, щоби їхав у Скваряву до постерунку. На питання предсідника свідок відповідає, що Рильський був недобрий, його побив по лиці так, що лежав два дні. Бив і інших. Свідок каже, що не був критичної хвилі на яблуні. Це тепер так люди говорять. Свідок бачив тоді в тому місці хлопців, що бавилися на дороговому вальці, зрештою не бачив нікого. Св. Британ, парубок із Пітрич, зізнає, що Рильський бив усіх, його також. Він каже, що св. Удалі добре поводилося у майора щойно по смерти майорової, бо Рильський давав йому тютюн, гроші, взагалі Удала робить тепер що хоче. Удала, як на стаєнного парубка зодягнений наче елеґант, тому д-р Пайпер питається кілько дістає платні. Показується, що 20 зол. міс. Св. Застріжний зізнає, що Удала діставав від майора гроші та тютюн, а хоч два дні не приходив до служби, нічого йому за те не було. Св. Янкель Зібер каже, що Рильська на 3 місяці перед смертю показувала йому синці на нозі і сказала, що це майорова робота. По смерти Рильської майор так ударив свідка в лице, що вибив йому два зуби. Св. боявся Рильського, тому покинув аренду млина в Пітричах. Рильський бив свідка за те, що не змолов збіжа на час. Опісля переслухувано свідків оборони. Св. Башка зізнав, що Шорц ходив по селі та намовляв людей, щоби не зізнавали проти майора. Шорц говорив, що Ростоцький буде знову в Пітричах і всім буде добре.

НОВИНКИ

— **Молодь три місяці без науки релігії.** З батьківських кругів пишуть нам: Під кінець минулого року опорожнилася в Акад. гімназ. у Львові посада катехита-помічника, а шкільна кураторія призначила на те місце на власну руку і без порозуміння з Ординаріятом, кандидата, що був уже передше занятий у тому характері при іншій школі. Це зарядження нарушало право Ординаріяту, який у таких справах має завсіди голос, а крім того колідувало з деякими педагогічними вимогами, що в релігійно-моральному вихованні молоді мають своє значіння. Внаслідок того, не міг Ординаріят на те згодитись і відмовив назначеному кандидатові своєї місії (права навчання релігії), а за цим мусів він перервати в школі свою працю. Так обходиться значна часть гімназії вже третій місяць без катехита й науки релігії. Кураторія стоїть уперто при своїм, але й Ординаріят має за собою не лиш правну, але й поважні виховавчі причини. Ця довга прірва, що готова ще довше протягнутись, викликує у молоді всякі коментарі та й у кругах родичів, дбайливих за релігійне виховання дітей велике занепокоєння. Численні питають: Чи мала би антицерковна пошесть, що лютує за кордоном, в іншій трохи формі, продертись і до нас? Цій тривозі дали в неділю (23. ц. м.) свій вислів збори Т-ва Батьківської Опіки, висказуючи бажання до обох чинників влади, щоби цій болючій справі зробити чим скорше кінець. — Віримо, що поважні чинники, котрим залежить на чеснім вихованні молоді найдуть дорогу, щоби цей припадковий конфлікт у найкращий спосіб полагодити. — **Батько.**

— **Відпустка з тюрми.** До нашої Редакції зголосився Янківський Володимир, що за часів української влади був окружним командантом жандармерії у Бережанах. До кінця 1928 р. перебував він на еміґрації у Чехословаччині. Вернувши домів, опинився на лаві обвинувачених у Бережанах. Тамошній окружній суд засудив його на 4 роки тюрми, а найвищий суд підніс кару до 6 літ. Наслідком амнестії відпало два роки кари. Кару відбув п. Янківський у Дрогобичі. По році дістав він шестимісячну відпустку з тюрми наслідком важкої недуги, щоби підлічитись. Тепер поїхав п. Янківський до шпиталю в Бережанах.

В Китаю неспокійно.

У північних землях Китаю вибухли заворушення, викликані кількома збунтованими ґенералами. Ці генерали це представники армії б. китайського уряду в Пекіні, невдоволені теперішньою владою. Військо, яке стануло під їх накази, при перших боях почало розбігатись і урядові кола вірять, що заворушення скоро буде зліквідоване, а збунтовані ґенерали мусять втікати за кордон.

— **Повісився в Стрийськім парку.** Прохожі добачили на дереві в Стрийськім парку у Львові висільника. Стверджено, що це 50-літній посередник Вільчек (Жулінського 10). Поліція пошукувала Вільчека за ріжні фін. справи. Самовбивник лишив довгів на 4 тис. зол. Перед смертю попрощався з господинею та сказав до неї: Побачимося може на тому світі.

— **Хотів отруїтися в суді.** Підчас переслухання в бюрі сл. судді при вул. Баторія випив флящину лізолю купець із Замарстинівської вул. 11. Фляйшер. Його перевезли до шпиталю. Фляйшер відповідав за фальшиве банкротство, а сл. суддя приказав опечатати його крамницю.

— **Кн. Любомірський на волі.** У суботу вийшов на волю арештований за непокриті векслі кн. Тома Любомірський, завдяки заходам адв. д-ра Шурлея за кавцією 150 тис. зол.

16-літній вбивник. Як ми вже повідомляли на дорозі між Глинянами й Ляшками вбито торговця прядивом Улянера. Поліція арештувала вбивника, 16-літнього Мих. Юзьву з Вижнян (пов. Перемишляни). Він признався, що вбив Улянера з кріса та забрав у вбитого 20 зол.

— **Малолітні злочинці.** В селі Колобородка, пов. Заліщики, 17-літній Петро Олійник і 19-літній Дмитро Козарук застрілили Йоселя Вексельблятта та його жінку. Малолітніх злочинців арештовано і вони признались, що вбивство виконали в цілях рабунку.

— **Самовбивство аптикаря.** У Ланьцуті застрілився 60-літній аптикар Борковський. Він від кількох літ був нервово хорий і закінчив життя під впливом нервового розстрою.

— **Особисті вісти.** Д-р мед. Ольга Чайковська-Лях зностриФікувала диплом празького університету з 1925 р. і дня 15. III. 1930. промувалася у львівському університеті на доктора всіх лікарських наук.

— **Нарешті знова одностайні ціни на скіряне взуття Дель-ка. Кожна ціна дійсний рекорд! Дешеве, а однак незрівнане в якости.**

— **З рамени філії наукових викладів ім. Петра Могили** відбудеться в четвер 27. березня ц. р. в год. 7. веч. в салі Академічного Дому при вул. Супінського 21. відчит д-ра Дмитра Донцова п. з. „Естетика Декадансу“ (з нагоди Шевченкових роковин). Вступ за добровільними датками.

Ще про лікування Цайльайса.

В останніх часах справа лікування Цайльайса в Ґайльспах не притихла, а набрала більше розголосу і спричинила ще більше метушні серед публики і серед лікарів та учених. Ясно, що багато вилічених пацієнтів виступає за ним рішучо, а багато невилічених або родини померших пацієнтів проти нього горлають, а навіть завязують комітети, щоб до суду подати збірні скарги за відшкодування. Зате лікарі й учені станули до пристрасної боротьби за і проти нього і вона виходить вже поза рямці наукових спорів. Кажуть, що в гру входять тут навіть расові конфлікти, бо Цальайс — католик.

З поміж цілої вязанки статтей, розвідок і газетних новинок, наведемо голоси двох поважних лікарів-учених: Теодора Маєра і проф. празького університету, д-ра Юлія Стокляси.

Перший дуже рішуче боронить свободи дослідів наукових, і хоч не є на боці чудотворця Цайльайса, одначе закликає лікарів до совісного розсліду методи його лікування, яка все-ж таки має величезні успіхи серед тисячі пацієнтів.

Ось що пише Маєр у віденській „Фолькс-цайтунг“ з 27. II. ц. р.: „Діло тут у засаді свобідних дослідів і пізнання вислідів, з яких щойно тоді можна робити висновки. Наука, а радше фахові учені не сміють лаїкам забороняти робити досліди, бо це справа цілого людства, а наука має лиш покористуватись вислідами пізнання. Просто фальшивим було би становище науки: відкидати якісь висліди лиш тому, що вони походять від лаїка. І тут Теодор Маєр наводить три приміри, як то учені цілим хором виступали проти винаходів, що згодом показались стійними і загально принятими, а саме відкриття лікаря Юлія Маєра щодо засади збереження енерґії, яка лягла в основу модерної фізики, винахід проф. Шляйха про місцеве обезчулення, „льокальну анастезу“, при помочі якої нині виконують найтяжчі операції (Шляйха висміяли товариші і на зборах не дали докінчити доповіди), врешті вказує на гомеопатію, довгими літами дискредитовану лікарями-алеопатами, а в найновіших часах піддержану таким світовим авторитетом, як професор з Берліна Бір.

Щодо Цайльайса — каже Теодор Маєр — то теперішня наука приходить щораз більше до зрозуміння фізичного впливу лікаря на пацієнта. Лікар може мати сильну волю вилічити хорого. Коли своєрідні внутрішні тремтіння лікаря відповідають такимже тремтінням хорого, то він може легко перенести свою волю на хорого. Суґестія — це груба форма переносу волі лікаря на хорого. Справді великий лікар мусить ужити делікатніших сил волі.

Чи не є можливе, що славна діяґностична рурка Цайльайса, наповнена актінієм, є родом фізично-психічного переміньовача (трансформатора), який тремтіння хорого більше менше припіняє до тремтінь Цайльайса і уможливлює перенос волі вилічення на хорого?

Небезпека методи Цайльайса — каже Маєр дальше — полягає в тім, що він ставить свої діяґнози із сфери пізнання, дотепер ще не дуже розслідженої, і тому може тяжче пошкодити, ніж фаховий лікар. А все таки булоб хибним заказувати йому лікування його методою, або ставити його під суд як „курпфушера“. Помилки легко виказати, але чому не розслідити його позитивних успіхів?

Ще докладніше промовив проф. д-р Стокляса з Праги: Тайна Цайльайса не є від 20 літ більше ніякою тайною. Цайльайс дуже влучно пізнав, що проміння „Бета“ і „Ґамма“, які він при лікуванні уживає, мають велику лічничу силу, яку можна в першій лінії виснити фізіольогічним впливом. Стокляса просто заявляється за методою Цайльайса і признається, що від 18 літ сам займається діланням згаданих промінів, яких доцільність і лічнича сила ще не зовсім розслідженi, та це не виключає, що Цайльайсові вдалось осягнути нові висліди при помочі освітлювання проміннями. Слід зазначити, що ріжні лікарі, які у Цайльайса студіювали його методу, приноровлюють її тепер на власну руку. Сензацією дня у Відні стало, що проф. віденського університету, світової слави д-р Ванкебах завів у себе пробне лікування методою Цайльайса, кажучи, що йому зовсім не соромно перевірити стійність винаходу лаїка.

Зі спортового життя.

Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна“.

Річні Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна“ у Львові відбулися в суботу 22. ц. м. в салі „Української Бесіди“ при участи 69 осіб обох полів. Були теж представники української преси. Збори отворив голова Т-ва дир. Лазорко, після чого предсідником Зборів вибрано дир. „Дністра“ Я. Колтунюка, який покликав на секретаря п. Р. Ластовецького.

Широке звідомлення з діяльности Т-ва в минулому діловому році зложив дир. Лазорко, подавши загальний образ праці і змагань виділу Т-ва та всіх його секцій (копаного мяча — 3 дружини, наколесників, ґаківки і лижварської, легкоатлетичної, пінґ-понґової, відчитової). Зі звіту голови ми довідались м. ін. і про заходи виділу в справі набуття спортової площі за Личаківським двірцем. Т-во має понад 300 членів, членську вкладку платить понад 200 (активні змагуни були звільнені). Опісля керманичі поодиноких секцій здавали подрібні звіти, з яких деякі були оброблені дуже солідно.

З черги здав точний касієрський звіт проф. А. Ковалисько, якому за його велику працю Збори висказали спеціяльне признання і подяку. Всі касові книги були ведені в зразковому порядку, що й підніс іменем контрольної комісії дир. Колтунюк. Що праця касієра була нелегка, виходить ясно з того, що аґенди Т-ва сильно розрослися, а річний його касовий оборот виніс кругло 30.000 золотих.

Внесення контрольної комісії, поставлене дир. Колтунюком, аби уступаючому виділові уділити абсолюторію, приняли Збори невмовкаючими оплесками.

При виборі нового виділу була тільки одна ліста, яка й пройшла одноголосно. До нового виділу „України“, вибраного вже на основі нового статуту, увійшли: дир. Михайло Лазорко — голова, Евген Чучман і Орест Радловський — заступники голови, Евген Бирчак — секретар, проф. Антін Ковалисько — касієр, Омелян Верхола — господар, Роман Ластовецький — бібліотекар; виділові: д-р Ігор Федів та інж. Микола Капуста; заступники виділових: о. Олександер Бучацький, д-р Володимир Лунь, студ. Богдан Стефанович. Контрольна комісія: дир. Ярослав Колтунюк, дир. Олександер Костик, п. Олександер Онисько.

З принятих на Зборах внесень відмітимо піднесення місячної вкладки для членів на 1 зол., з тим, що виділ може незаможним членам знизити її на 50 сот. Крім того висловлено побажання до виділу, щоб він покликав до життя жіночу спорт. секцію, видав відзнаку для членів Т-ва то-що. Замкнув Збори предсідник дир. Колтунюк, взиваючи членів до дальшої інтенсивної праці для добра українського спорту, аби Т-во могло гідно відсвяткувати в найближчому році свій 20-літній ювилей.

ШИРШІ СХОДИНИ ЧЛЕНІВ УССК-А

відбудуться в четвер, 27. березня в год. 20. в пластовій домівці, вул. Бляхарська ч. 11/I. З огляду на початок сезону проситься о численну участь.

СИТКІВКОВА СЕКЦІЯ УССК-А

подає до відома своїм членам і всім студентам ситківкарям, що члени УССК-а можуть набувати абонамент на токах Академічного Дому на цілий сезон за 10 зол. Точні інформації уділяє тов. Ростислав Зелений, Академічний Дім I. поверх та на ширших сходинах.

ПОДЯКА.

Виділ УССК-а складає отсею дорогою щиру подяку Виділові „Ватри“, т-ва українських студентів ветеринарійної мед. за уфундування мандрівної нагороди за біг навпростець, чим дав доказ зрозуміння значіння спорту в житті нації.

Дописи.

КОВЕЛЬ. *(Нові митарства священика Сагайдаківського.)* На вимогу адміністрації, священика Сагайдаківського, що так обороняв церкву в Жабчу, перенесено до Дубечна на Ковельщині (при залізничому шляху Берестъ—Ковель, ст. Кримно). В цьому селі, так само, як і в Жабчу, жменька сельробівців-безбожників, прикинувшися „унітами“, захопила прегарну православну церкву. На призначення о. Сагайдаківського до Дубечна адміністративна влада не погоджується й домагається його усунення навіть за межі воєвідства. Очевидно, адміністрація вважає, що оборонці церкви є для когось шкідливі на Волині. Церковна влада на домагання адміністрації не погоджується, і о. Сагайдаківський з парохії не уступає. Для догляду за його працею призначені тайні агенти, які ходять за ним по пятах, вистоюють у часі Служби Божої і т. д. Буває, що й мундурова поліція входить до церкви з багнетами підчас богослуження. Селяни двічі висилали делегації до воєводи з проханням повернути їм

церкву. Їздив до Луцька з делегатами й о. Са-
гайдаківський, але його виконуючий обовязки
посольи не приймав. Бажана посольська інтервен-
ція в цій справі, щоби боротьба за загарбану вели-
ким шумовинням церкву не вилилася в небажа-
ну форму. Щодо церковної влади, то вона свящ.
Сагайдаківського в Дубечна усувати не думає.
Якими є дубечанські визнавці нової „унії", най-
краще свідчить такий факт. Найревніші з них
Гишик, Довгаль і Хавин дня 26. лютого ц. р. за-
суджені за фальшиву присягу на 8 місяців вяз-
ниці кожний, подібно до того, як оборонці тої
самої „унії" в Жабчу сидять тепер у вязниці за
ділу нижку кралїжок. Такі-то ці апостоли ново-
модної на Волині „унії", задля яких порушуєть-
ся право власности православного населення, а
кращий з найкращих священиків переживає мо-
ральні тортури. *Ковельчанин.*

ЛУЦЬК. *(Ще свящ. Сагайдаківський.)* Слідча влада візвала на допит о. Сагайдаківського і селян: Миколу Кравчука, Йосифа Кравчука, Грицька Кравчука, Ксеню Дембицьку й Пилипа Кеаку, яких обвинувачують у злочині опору владі. Цей опір мав бути тоді, коли в минулому році селяни разом з о. Сагайдаківським два тижні сиділи в церкві. О. Сагайдаківський заявив слідчому, що він, як духовний жовнір, мусить виконувати розпорядження своєї влади, а сидів у церкві тому, що мусів повнити обовязок пастиря. Селяни Жабча відібрали лише церкву. Земля церковна й будинки ще находяться в руках т. зв. „унїятів". Тепер православне українське населення веде дальшу боротьбу за відібрання решти свого майна. *Св.*

СТАРОСАМБІРЩИНА. (З культурно-освітньої діяльности в селі Лаврові). Наше сільце невеличке — матеріяльною нуждою прибита, гірська закутина. Ми не знаємо, що то значить продати зайве збіже, бо все його купуємо. А то й купити ні защо. У нас самі дрібно-халупні господарства. А проте не падаємо духом і беремось за органїзаційно-освітню працю. Є у нас майже всі товариства. Читальня проявляє оживлену діяльність завдяки дібраному складові виділових. Працює гарно хор і аматорський кружок, що дав з початком цього року кілька вистав у поблизьких селах, де панує ще темнота. Дня 2. III. відбулись у нас загальні збори читальні і кружка „Сільський Господар". Праця заповідається ще краще, ніж у минулому році. На заг. зборах обрано почесним членом о. сенат. Татомира за його невтомний повну посвяти працю для нашого народу. Між іншим органїзуємо орхестру, на яку покладаємо велику надію. Слід зазначити, що в цілому старосамбірському повіті нема нашої орхестри. Лаврів стає культурним центром між цілою низкою незорганїзованих сіл. Виставами й орхестрою думаємо зацікавити сусідні села, не обхоплені ще ніяким культурно-освітнім життям. Деякі інструменти вже маємо, одначе не в силі спромогтись на комплет. Тому звертаємось цею дорогою до всіх, які цікавляться долею затурканої Бойківщини та мають у посіданні сякий-такий старий музичний інструмент, щоби зволили ласкаво відступити нашій читальні даром або за невеличкою заплатою. Тим ті громадяни причиняться у великій мірі до піднесення культурного рівня нашого повіту. — **За виділ читальні „Просвіти" в Лаврові:** *о. І. Крутій*, голова і повіт. організатор; *І. Полянський*, секретар.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24. березня ц. р.: за масло експортове солене пріма по 5·10 зол., за масло несолене бльокове 4·90 зол. за кільограм; за літру молока 0·34 зол.; за літру сметани 1·80 зол.; яйця копа 6·20 зол.

Тенденція цін знижкова.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Д-р Володимир Левицький: **Революційні течії в сучасній фізиці.** Відбитка з „Діла". Накладом автора. Львів, 1930. Стор. 32. Формат 16°.

„Звіт українського Т-ва прихильників книги в Празі" за 1929 рік. Прага 1929. Видання літографоване.

Д-р Ол. Бабій: **Микола Євшан** (Федюшка). В десятиліття його смерти 1919—1929. Стор. 68. Накладом Української Видавничої Спілки у Львові.

ЖУРНАЛИ:

„Молоде Життя", журнал українського „Пласту". Рік X. Ч. 3 (72) Львів, березень 1930 р.

„Наш Приятель", журнал для молоді. Видає Марійське Т-во Молоді. Рік IX. Ч. 7. Львів, березень 1930.

„Учительське Слово", орган „Взаїмної Помочі українського учительства". Рік XVIII. Ч. 6. Львів, 15. березня 1930.

„Вісти з Лугу", журнал присвячений луговим і січовим справам. Рік V. Ч. 2. Львів, лютий 1930.

„Вільне Козацтво", літературний і політичний журнал. Рік III. Ч. 53. Прага, березень 1930.

„Сільський Господар", орган Краєвого Т-ва Господар. „Сільський Господар". Річник XVI. Ч. 6. Львів, 15. березня 1930.

„Morze", organ „Ligi morskiej i rzecznej". Z dodatkiem „Pionier Kolonjalny". Rok VII. Zeszyt 2—3. Za luty-marzec 1930, Warszawa.

„Nawozy Sztuczne", miesięcznik. Rok II. Nr. 3. Warszawa, marzec 1930.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 25. березня, год. 7·30 веч. На переломі.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 25. березня, год. 7·30 веч. Сандомірське весілля.

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Вівторок, 25. березня „Вибила двананцята". Прощальна вистава. Дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма Подружжа на злість (Бастер Кітон).
КАСІНО: Карузеля гріху.
КОЛЬОСЕЙ: Остання каравана.
ЛЕВ: Культ тіла.
МАРУСЕНЬКА: Краса життя (Жеромського).
ОАЗА: Князі на засланні.
ПАЛЯС: Звукова фільма: Бродвей.
ПАН: Дім під червоноюліхтарнею.
ПАСАЖ: Намисто за 1,000.000 дол. (Рін-Тін-Тін). Тижневик Метро-Ґольдвин-Маєр і амер. комедія.
ПРОМІНЬ: Квітка золотого заходу.
СТИЛЕВЕ: Аллагова рабиня.
ФАТАМОРГАНА: Граф Монте Хрісто (дві серії разом).
ХИМЕРА: Грішне кохання.
УТІХА: Жінка в багряниці.

Програма радіо.

Вівторок 25. III. 1930

ЛЬВІВ: 11·58 Сигнал часу з астр. обсерваторії, гейнал із Марійської вежі, 12·05 Концерт грамофонових плит, 17·45 Трансмісія попол. концерту з Варшави, Всячина, комунікати, концерт грамоф. плит, 19·30 трансмісія з познанської опери, комунікати з Варшави.

Середа 26. III. 1930

Варшава (1411,7) 17·45 Серенади і романси. **Краків** (312,8) 20·30 Камеральний концерт. **Гельсінгфорс** (221) 19·05 Сольо на гармонії. **Ляйпціг** (259) 14·30 Програма для молоді. **Льондон** (356,3) 16·15 Програма для дітей. **Берлін** (418) 17·00 Концерт з готелю „Централь". **Стокгольм** (436) 18·20 Сольо на гармонії. **Рим** (441) 13·00 Радіоквінтет. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля. **Будапешт** (550) 17·30 Російська орхестра. **Москва** (825) 20·00 Гумор і сатира. **Харків** (1304) 16·00 Сучасна музика. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

Четвер 27. III. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Шкільний концерт **Краків** (312,8) 15·00 Трансмісії з Варшави. **Гельсінгфорс** (221) 17·30 Музичні продукції. **Льондон** (356,3) 21·00 Симфонічний концерт. **Берлін** (418) 16·30 Концерт солістів. **Стокгольм** (436) 19·20 Вечірній концерт. **Рим** (441) 13·00 Радіоквінтет. **Лянгенберг** (473) 13·05 Концерт. **Мюнхен** (533) 17·30 Пісні Бранса (співає Ельза Пандер). **Будапешт** (550) 17·25 Циганська музика. **Москва** (825) 17·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Трансмісія опери. **Харків** (1304) 18·30 Трансмісія. **Париж** (1725) 16·45 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича. 1575 15—?

Мостиска:
27/III Вір Ізраїлю
28/III Шукаю мужа.
29/III Король життя.
30/III Пан Твардовський.

Український Театр під управою Ів. Когутяка.

Калуш:
Второк 25/III Маруся Богуславка.
Середа 26/III Пан Твардовський.

Войнилів:
Четвер 27/III Король життя.
Пятниця 28/III Пташник з Тиролю.
Субота 29/III Пейсахова ніч.
Неділя 30/III Маруся Богуславка.
Понеділок 31/III Пан Твардовський.

Дирекція Театру збільшила музику під батутою п. Кашинця. 1618 15—?

В неділю, дня 30. березня відбудуться в Стрию в салі Касина о год. 7-мій вечером **Загальні Збори** Театрального Товариства ім. Старицького в Стрию — За Виділ: **Будзиновський**, голова. **Мазик**, секретар. 1683

У відповідь на заклик Комітету будови пластового дому у Львові — Команда XVI. Курінь УУСП „Спартанки" в Стрию висилала сьогодня на адресу: Кооперативний Банк „Дністер" у Львові вкл. книж. ч. 15000 — квоту 50·— зол. (пятьдесять зол.) і кличе: II Курінь УУСП „Червона Калина", XVII Курінь УУСП „Запорожці", V. Курінь ім. кн. Яр. Осмомисла і VIII Курінь ім. кн. Ольги в Стрию. 1684

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1195 11

ПРОДАМ дактелеву пальму 2½ м. високу за 100 золотих. — Близча відомість в Адміністрації „Діла" під „Пальма". 1674 3—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1002 50—?

ПОЛОТНА чистольняні, білоруські, надаються на вишивки, висилає Союз Кооператив у Стрию. Зразки на домагання безплатно. 1555 4—5

НОВІ НОТИ. В. Безкоровайний: 1) Соловейковий спів. 2) Реве, гуде негодовька — жіночі хори. 1675 2—3

НОТАРІЯТ в Підгайцях потребує негайно рутинованого табулярнста, обзнайомленого теж зі спадківками. — Зголошення з референціями і поданням умови Роман Гіжовський, заст. нот. Підгайці 1682

ГОСПОДИНЯ інтелігентна пошукує посади. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Господиня". 1681 1—2

ЕМІҐРАНТИ ДМИТРО ДАВИДЕНКО і МИТРОФАН СОБЧЕНКО. Де Ви є? Подайте свої адреси! Маю до Вас пильну справу... — Warszawa, Podwale 16 m. 15 Андрій Давиденко. 1686

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

III. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Товариства Охорони Воєнних Могил у Львові,
відбудуться в суботу, дня 5. квітня 1930 р. о год. 6-тій вечером в льокалю тов. „Українська Бесіда" у Львові, вул. Рутовського ч. 22/I.

Порядок нарад:

1. Відкриття зборів.
2. Принятття протоколу попередніх зборів.
3. Секретарський звіт.
4. Касовий звіт.
5. Звіт Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді.
6. Вибір голови Товариства, 9 членів Головної Ради і 3 заступників. Вибір 3 членів Ревізійної Комісії.
7. Зміна статуту.
8. Внесення й запити.

До участи в Загальних Зборах просить Головна Рада ТОВМ почесних, опікунів й звичайних членів Товариства та відпоручників філій.

За Головну Раду ТОВМ:
Ю. Шепарович, голова. 1685 С. Український, секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.